

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЖИТТЄВИХ ПЕРСПЕКТИВ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ

Андрієнко Я. В.

Наук. керівн – к. психол. н., доц. Доценко В. В.

*Харківський національний університет
внутрішніх справ*

Динаміка сучасного життя людини наскільки швидка, багатогранна, складна та інколи важко передбачувана, що більшість із нас не встигають усвідомити чого вони дійсно бажають від життя, заради чого так поспішають. Уміння самоорганізовувати життя, самовизначатися стосовно картини власного життєвого шляху є однією з найважливіших характеристик зрілої особистості. Дослідники життєвого самоздійснення особистості [1, 5, 8, 10, 11, 12, 14, 15] наголошують, що життєві цілі, перспективи, уявлення мають вагомий вплив на актуальну поведінку особистості, систему саморегуляції її діяльності та стресостійкість. Розвиненні життєві уявлення щодо власного самовизначення, самореалізації формуються на основі особистісного досвіду і виступають реальним потенціалом, що гарантує успішне майбутнє.

Більшість авторів [1, 2, 3, 8, 10, 11] розуміють життєву перспективу як цілісну картину майбутнього, яка включає ряд можливих (запланованих і очікуваних) подій, що знаходяться в багатосторонньому взаємозв'язку один з одним. Побудова життєвої перспективи – це складання життєвих планів, що передбачають висування етапних цілей, розробку шляхів їх досягнення, а також аналіз реалізації поставлених цілей. Дослідження життєвих перспектив дає можливість поглянути на те, як окрема людина уявляє власне майбутнє, пов'язує його з минулим і справжнім, як регулює власну поведінку.

Таким чином, визначення гендерних особливостей життєвих перспектив особистості на організацію її життєдіяльності є актуальною та досить цікавою для дослідження специфіки життєвих перспектив майбутніх правоохоронців як важливої складової їх професійної спрямованості та стресостійкості.

Мета нашого дослідження – визначити гендерні особливості життєвих перспектив майбутніх правоохоронців.

Сучасні наукові дослідження життєвих перспектив показали їх вагоме значення в управлінні особистістю часом власного життя. Крім того, вони

підтвердили, що життєві цілі, поставлені адекватно здібностям особистості, можливостям, системі знань і досвіду, а також способи їх реалізації в заданому соціальному контексті служать опорою в організації активності [1, 2, 3, 5, 11, 12, 15]. На сучасному етапі розвитку психології в її науковому полі, поряд з терміном «життєва перспектива» поширені такі поняття, як «тимчасова перспектива», «перспектива майбутнього», «психологічна перспектива», «особистісна перспектива», «особисте майбутнє», «тимчасовий кругозір», «часова перспектива майбутнього» тощо. Якісь із них є синонімами, між іншими існують певні відмінності. Автори вважають, що тимчасова перспектива і життєва перспектива позначають один і той же суб'єктивний параметр часу [1, 4, 10]. Поняття тимчасової перспективи було введено К. Левінім, що трактує її як загальність поглядів індивіда на психологічне майбутнє і психологічне минуле, існуюче в даний час на реальному і різних ірреальних рівнях [2, 7]. Схожої думки дотримується Б. В. Зейгарник, розуміючи під тимчасовою перспективою включення майбутнього і минулого, реального та ірреального плану життя в план даного моменту [8].

Ж. Нюттен визначає «часову перспективу» як «віртуальну» присутність у внутрішньому плані різновіддалених в часі об'єктів-цілей (або мотиваційних об'єктів). Він виходить з того, що, поряд з об'єктами, явищами, які людина актуально сприймає, в свідомості людини існують інші об'єкти, про які вона час від часу думає, які стимулюють її активність, впливають на поведінку не менше, ніж ті які безпосередньо сприймаються. Ці об'єкти-цілі, або «мотиваційні об'єкти», несуть певні знаки, або індекси часу. Тимчасова перспектива, згідно Ж. Нюттену, виступає як певна функція зіставлених мотиваційних об'єктів [5].

Є.Ю. Мандрікова вважає, що тимчасова перспектива – це спосіб «присутності» прогнозованого і запланованого майбутнього в сьогоденні, завдяки чому виникає і розвивається зв'язок актуальних дій з тим, заради чого вони здійснюються, що знаходиться в суб'єктивному майбутньому [3]. Терміном «тимчасова перспектива майбутнього» користується М.М. Толстих, представляючи її як ментальну проекцію мотиваційної сфери людини, що проявляється у вигляді різного ступеня усвідомлених надій, планів, проєктів, прагнень, побоювань, домагань, пов'язаних з більш-менш віддаленим майбутнім [4]. Таке трактування тимчасової перспективи майбутнього, на наш погляд, близька за змістом до терміну «життєва (або тимчасова) перспектива».

К.К. Платонов визначає поняття «життєва перспектива» як образ бажаного, усвідомлюваного і можливого свого майбутнього життя за умови досягнення певних цілей [3]. Проте, перспектива – це не завжди бажане, але нерідко – очікуване з тривогою і побоюваннями. Такі події, як, наприклад, невдачі і втрати, навряд чи доцільно планувати, проте їх цілком можна очікувати, готуючись до запобігання негативним наслідкам. Тому, життєву перспективу слід розглядати як цілісну картину майбутнього в складному і суперечливому взаємозв'язку програмованих і очікуваних подій [3, 8, 10]. Якщо людина очікує втрати і невдачі, і при цьому в арсеналі програмованих подій не знаходить того, що могло б запобігти або подолати наслідки очікуваних втрат, її життєва перспектива втрачає позитивну регулятивну функцію і може дезорганізовувати поведінку особистості.

На думку О.І. Епіфанцевої, життєва перспектива має подвійний прояв в діяльності. З одного боку, вона виступає як зовнішня, об'єктивна мета, як стимул людської діяльності, а з іншого – як внутрішній, особистісно значимий образ цієї мети, яка породжує мотив діяльності [3].

Є.І. Головаха вивчаючи життєву перспективу особистості трактує її як цілісну картину майбутнього в складному і суперечливому взаємозв'язку запрограмованих та очікуваних подій, з якими людину пов'язує соціальна цінність та індивідуальний сенс власного життя [3].

К. А. Абульханова-Славська пропонує розрізняти психологічну, особистісну і життєву перспективи як три різних явища. На її думку, психологічна перспектива – це здатність людини свідомо, подумки передбачити майбутнє, прогнозувати його, представляти себе в майбутньому. Особистісна перспектива включає не лише здібність людини передбачати майбутнє, але і готовність до нього в сьогоденні, установка на майбутнє (готовність до труднощів в майбутньому, до невизначеності тощо)[1]. Таким чином, автор вбачає у життєвій перспективі певну сукупність обставин і умов життя, які створюють для людини можливість оптимального життєвого просування.

Близькою по відношенню до «психологічної перспективи» К.А. Абульханової-Славської вважають «перспективу майбутнього» В. Ленса, яку він розумів як особистісну рису, що має подвійне мотиваційне значення: вона породжується в мотиваційних процесах, будучи результатом мотиваційної цільової установки, і сама впливає на досягнення мети [3]. Т. Гісме користується терміном «орієнтація на майбутнє», за змістом співзвучним з «перспективою майбутнього», що означає загальну здатність структурувати майбутнє і включає когнітивну розробку планів і проектів,

відображає ступінь зацікавленості, включеності і залученості в майбутнє [3]. В даному контексті необхідно вказати і на роботу З. Залєскі, де, визначаючи «особисте майбутнє», автор має на увазі перш за все здатність людини передбачати майбутні події, ставити плани різного ступеня терміновості, орієнтуватися на різного роду можливості [3].

В контексті даної статті слідом за багатьма дослідниками ми будемо використовувати поняття «життєва перспектива особистості», як сукупність уявлень людини про власне майбутнє, упорядкованих щодо тимчасової осі.

На сучасному етапі розвитку психологічного знання прийнято позначати ряд підходів до осмислення поняття «життєва перспектива особистості» :

- мотиваційний (Т. Гісме, З. Залєскі, К. Левін, В. Ленс, Ж. Нюттен, Н. Фрезер, П. Фрес);
- дієвий (Р.А. Ахмеров, Є.І. Головаха, О.О. Кронік, Д.О. Леонтєв, Є.Ю. Мандрикова, В.С. Хомик, Е.В.Шелобанов);
- типологічний (К. А. Абульханова-Славська, Т.М. Березіна, В.І. Ковальов, Л.Ю. Кублицьке, В.Ф. Серєнкова);
- освітній (М.Р. Гінзбург, І.В. Дубровіна, М. М. Толстих);
- прогностичний (П. К. Анохін, Н.А. Бернштейн, В.А. Іванніков, Л.А. Регуш).

Про співвідношення таких змістовних характеристик життєвої перспективи, як мета і план, йдеться в роботах Є.І. Головахи [3]. Згідно його вчення, життєві цілі і плани розрізняються як кінцеві і проміжні події певного етапу життя. Цілі – більш масштабні і кілька менш хронологічно певні події, ніж плани. Передбачається, що послідовна реалізація конкретних подій – планів, на думку самої людини, в кінцевому рахунку призведе до здійснення відповідних життєвих цілей. За допомогою життєвих цілей і планів майбутнє може бути розглянуте як впорядкована у часі сукупність подій, що призводять до досягнення ідеальних результатів, які є на даному етапі життєвого шляху основними орієнтирами діяльності людини. Є.І. Головаха вважає, що вивчення подій (планованих і очікуваних) дозволяє визначити дискретну картину майбутнього, представленого сукупністю послідовних моментів, «точок» на лініях життя, спрямованих у майбутнє. Фактором, який обумовлює рух цими лініями від події до події, є ціннісні орієнтації особистості[3]. Автор зазначає, що, плануючи своє майбутнє, намічаючи конкретні події – цілі та плани, людина виходить насамперед з певної ієрархії ціннісних орієнтацій, представленої в його

свідомості. Орієнтуючись в широкому спектрі соціальних цінностей, індивід вибирає ті з них, які найбільш тісно пов'язані з його домінуючими потребами. Предмети цих потреб, будучи усвідомленими особистістю, стають її провідними життєвими цінностями. Виборча спрямованість на ці цінності відбивається в ієрархії ціннісних орієнтацій особистості. На думку автора, на відміну від сформованих на належному рівні цілей і планів, ціннісні орієнтації не мають такої визначеності, завдяки цьому вони виконують більш гнучку регулятивну функцію. Сформована ієрархія цінностей визначає порядок переваги тих або інших сфер діяльності, напрямків життєвого шляху, визначає лінію поведінки, розраховану на період часу, який заздалегідь важко встановити для безпосередньої реалізації очікувань. Якщо життєві цілі і плани не реалізуються, наявність ціннісних регуляторів забезпечує стійкість особистості в період переживання подібних подій в житті. Якщо ж намічені цілі досягнуті і втрачають спонукальну силу, ціннісні орієнтації стимулюють до постановки нових цілей [3].

Подібні погляди на проблему ціннісних орієнтацій як складової життєвої перспективи висуває Б.С. Братусь, який розглядає в якості функції ціннісних орієнтацій особистості створення ескізу майбутнього, тієї перспективи розвитку особистості, яка не впливає прямо з готівковою, теперішньої ситуації. На думку цього дослідника, якщо в аналізі людської діяльності обмежитися одиницями мотивів як предметів потреб, одиницями цілей як заздалегідь передбачуваних результатів, то буде незрозуміло, за рахунок чого людина здатна переборювати сформовані ситуації, що веде його до майбутнього. Він вважає, що цінності особистості як усвідомлені смисли життя задають якраз той початковий ескіз майбутнього, який повинен передувати його реального втілення [1].

Оскільки саме цінності відображають значущість для особистості часу життя та можливостей самореалізації на різних етапах життєвого шляху ми вирішили дослідити гендерні особливості спрямованості особистості майбутніх правоохоронців. Іншими словами, дослідити індивідуальні життєві цінності і смисли та ступень значущості для хлопців і дівчат тих або інших ціннісних орієнтацій, якими вони керується у власному житті за допомогою опитувача термінальних цінностей Г.І. Сеніна.

Наше дослідження проводилось на базі Харківського національного університету внутрішніх справ серед магістрів, які навчаються за спеціальністю «Правоохоронна діяльність». З метою вивчення гендерних

особливостей життєвих перспектив майбутніх правоохоронців ми поділили їх на дві групи:

1 група – чоловіки, майбутні правоохоронці (20 осіб) – 67,0%

2 група – жінки, майбутні правоохоронці (10 осіб) – 33,0%.

Таблиця 1

Гендерні особливості ціннісних орієнтацій
майбутніх правоохоронців у професійній сфері, ($x_{cp} \pm \sigma$)

Термінальні цінності	1 група	2 група	t	P
Власний престиж	$6,35 \pm 1,29$	$7,67 \pm 1,21$	2,38	0,05
Матеріальне положення	$6,85 \pm 1,35$	$6,67 \pm 1,21$	0,29	-
Креативність	$15,00 \pm 6,74$	$19,67 \pm 6,28$	1,50	-
Соціальний контакт	$7,00 \pm 0,77$	$7,33 \pm 0,82$	0,89	-
Особистий розвиток	$1,75 \pm 3,07$	$1,17 \pm 2,86$	0,40	-
Досягнення	$6,50 \pm 1,21$	$8,15 \pm 1,05$	2,04	0,05
Духовна задоволеність	$7,10 \pm 0,91$	$7,50 \pm 0,84$	0,95	-
Індивідуальність	$7,40 \pm 0,74$	$8,00 \pm 1,10$	1,54	-

Як видно з таблиці 1, майбутні правоохоронці першої групи дослідження мають високі показники за такими термінальними цінностями як креативність ($15,00 \pm 6,74$), індивідуальність ($7,40 \pm 0,74$) та духовна задоволеність ($7,10 \pm 0,91$). А у другій групі вираженими є креативність ($19,67 \pm 6,28$), індивідуальність ($8,00 \pm 1,10$) та досягнення ($8,15 \pm 1,05$). Такі дані свідчать про те, що в професійній сфері жінки більш схильні проявляти креативність та індивідуальність ніж чоловіки. А чоловіки в професійній сфері спираються на духовну задоволеність на відміну від жінок.

На рівні статистичної значимості ($p \leq 0,05$) встановлено, що для жінок майбутніх правоохоронців більш значимими у професії є досягнення ($8,15 \pm 1,05 > 6,50 \pm 1,21$) і престиж ($7,67 \pm 1,21 > 6,35 \pm 1,29$) ніж для чоловіків (див. табл. 1). Іншими словами, у професійній сфері жінки більше прагнуть до постановки й рішення певних життєвих завдань та завоювання власного визнання шляхом дотримання певних вимог ніж чоловіки.

Далі ми визначили гендерні особливості термінальних цінностей майбутніх правоохоронців у сфері навчання та освіти (див. табл. 2).

Як видно з таблиці 2, майбутні правоохоронці першої групи дослідження мають високі показники за такими термінальними цінностями як духовна задоволеність ($6,80 \pm 0,94$), особистий розвиток ($6,75 \pm 1,12$) та досягнення ($6,75 \pm 1,30$). А у другій групі вираженими є особистий розвиток ($8,17 \pm 1,17$), матеріальне положення ($8,00 \pm 0,89$) та досягнення ($7,33 \pm 1,38$). Вище вказані дані свідчать про те, що в сфері навчання та освіти жінки прагнуть досягати поставленої мети та розвиватися за рахунок чого підвищувати своє матеріальне положення. А чоловіки в свою чергу спираються на духовну задоволеність.

Таблиця 2

Гендерні особливості термінальних цінностей майбутніх правоохоронців у сфері навчання та освіти, ($x_{cp} \pm \sigma$).

Термінальні цінності	1 група	2 група	t	p
Власний престиж	$2,50 \pm 3,49$	$1,33 \pm 3,27$	0,72	-
Матеріальне положення	$6,45 \pm 1,33$	$8,00 \pm 0,89$	2,84	0,05
Креативність	$6,50 \pm 1,36$	$7,17 \pm 1,47$	1,03	-
Соціальний контакт	$6,35 \pm 1,28$	$7,17 \pm 0,98$	1,40	-
Особистий розвиток	$6,75 \pm 1,12$	$8,17 \pm 1,17$	2,69	0,05
Досягнення	$6,75 \pm 1,30$	$7,33 \pm 1,38$	0,93	-
Духовна задоволеність	$6,80 \pm 0,94$	$7,17 \pm 0,75$	0,86	-
Індивідуальність	$6,40 \pm 1,75$	$7,67 \pm 1,03$	1,84	0,05

На рівні статистичної значимості ($p \leq 0,05$) встановлено, що для жінок майбутніх правоохоронців більш значимими у професії є матеріальне положення ($8,00 \pm 0,89 > 6,45 \pm 1,12$), особистий розвиток ($8,17 \pm 1,17 > 6,75 \pm 1,12$) та індивідуальність ($7,67 \pm 1,03 > 6,40 \pm 1,75$) ніж для чоловіків (див. табл. 2).

Іншими словами, у сфері навчання та освіти жінки більше прагнуть до підвищення свого матеріального положення шляхом самовдосконалення та збереження неповторності своєї особистості ніж чоловіки.

Подальший аналіз результатів дослідження дав можливість визначити гендерні особливості термінальних цінностей майбутніх правоохоронців у сфері сімейного життя (див. табл. 3).

Таблиця 3

Гендерні особливості термінальних цінностей у сфері сімейного життя майбутніх правоохоронців, ($x_{cp} \pm \sigma$)

Термінальні цінності	1 група	2 група	t	p
Власний престиж	$6,40 \pm 1,47$	$7,67 \pm 0,82$	2,10	0,05
Матеріальне положення	$6,80 \pm 1,31$	$7,00 \pm 1,55$	0,32	-
Креативність	$2,95 \pm 3,46$	$1,17 \pm 2,86$	1,13	-
Соціальний контакт	$6,35 \pm 1,11$	$7,33 \pm 1,03$	1,89	0,05
Особистий розвиток	$6,50 \pm 1,43$	$8,00 \pm 1,26$	2,40	0,05
Досягнення	$6,50 \pm 1,47$	$7,17 \pm 0,75$	1,06	-
Духовна задоволеність	$6,75 \pm 1,35$	$7,00 \pm 1,26$	0,39	-
Індивідуальність	$6,55 \pm 1,36$	$7,50 \pm 0,55$	1,61	-

Як видно з таблиці 3, майбутні правоохоронці першої групи дослідження мають високі показники за такими термінальними цінностями як матеріальне положення ($6,80 \pm 1,31$), духовна задоволеність ($6,75 \pm 1,35$) та індивідуальність ($6,55 \pm 1,36$). А у другій групі вираженими є особистий розвиток ($8,00 \pm 1,26$), матеріальне положення ($7,00 \pm 1,55$) та досягнення ($7,17 \pm 0,75$). Такі дані вказують на те, що в сфері сімейного життя жінки прагнуть змінити на краще різні особливості свого характеру, свою особистість в сімейному житті та побудувати своє сімейне життя так, щоб забезпечити визнання із сторони оточуючих. А чоловіки прагнуть до найбільшого рівня матеріального достатку своєї сім'ї, а також до глибокого взаєморозуміння та духовної близькості зі всіма членами родини.

На рівні статистичної значимості ($p \leq 0,05$) встановлено, що для жінок майбутніх правоохоронців більш значимими у сімейному житті є престиж ($7,67 \pm 0,82 > 6,40 \pm 1,47$), соціальний контакт ($7,33 \pm 1,03 > 6,35 \pm 1,11$) та особистий розвиток ($6,50 \pm 1,43 > 8,00 \pm 1,26$) ніж для чоловіків (див. табл. 2.3). Іншими словами, у сфері сімейного життя жінки більше зацікавлені в думці про різні аспекти свого сімейного життя і в інформації та оцінці своїх особистих особливостей а також прагнуть досягти в своїй сім'ї визначену структуру взаємовідносин на відміну від чоловіків.

У таблиці 4 представлені результати дослідження гендерних особливостей термінальних цінностей майбутніх правоохоронців у сфері суспільного життя (див. табл. 4).

Таблиця 4

Гендерні особливості термінальних цінностей майбутніх правоохоронців у сфері суспільного життя, ($\bar{x}_{cp} \pm \sigma$).

Термінальні цінності	1 група	2 група	t	p
Власний престиж	$6,45 \pm 1,83$	$7,17 \pm 1,17$	0,91	-
Матеріальне положення	$7,65 \pm 0,90$	$7,67 \pm 1,03$	0,03	-
Креативність	$6,50 \pm 1,50$	$7,33 \pm 1,37$	1,19	-
Соціальний контакт	$6,60 \pm 1,49$	$7,17 \pm 0,75$	0,88	-
Особистий розвиток	$6,30 \pm 1,39$	$7,50 \pm 0,55$	2,08	0,05
Досягнення	$6,35 \pm 1,32$	$7,50 \pm 1,05$	1,91	0,05
Духовна задоволеність	$16,65 \pm 6,34$	$19,33 \pm 6,12$	0,91	-
Індивідуальність	$6,55 \pm 1,47$	$7,00 \pm 0,63$	0,70	-

Як видно з таблиці 4, майбутні правоохоронці першої групи дослідження мають високі показники за такими термінальними цінностями як духовна задоволеність ($16,65 \pm 6,34$), матеріальне положення ($7,65 \pm 0,90$) та соціальний контакт ($6,60 \pm 1,49$). А у другій групі вираженими є духовна задоволеність ($19,33 \pm 6,12$) та матеріальне положення ($7,67 \pm 1,03$). Такі дані вказують на те, що в сфері суспільного життя жінки більше прагнуть до морального задоволення від процесу своєї громадської діяльності та займатися громадсько-політичною діяльністю заради матеріальної нагороди за неї. А чоловіки прагнуть реалізувати свою соціальну направленість через активне громадське життя.

На рівні статистичної значимості ($p \leq 0,05$) встановлено, що для жінок майбутніх правоохоронців більш значимими у суспільному житті є особистий розвиток ($7,50 \pm 0,55 > 6,30 \pm 1,39$) та досягнення ($7,50 \pm 1,05 > 6,35 \pm 1,32$) ніж для чоловіків (див. табл. 4). Іншими словами, у сфері суспільного життя жінки більше зацікавлені як можна повніше реалізовувати та розвивати свої здібності в сфері громадсько-політичного життя а також прагнуть добиватись перш за все реальних та конкретних результатів в своєму громадсько-політичному житті на відміну від чоловіків.

Подальший аналіз результатів дослідження дав можливість визначити гендерні особливості термінальних цінностей майбутніх правоохоронців у сфері захоплень (див. табл. 5).

Таблиця 5

Гендерні особливості термінальних цінностей майбутніх правоохоронців у сфері захоплень, ($\bar{x}_{cp} \pm \sigma$).

Термінальні цінності	1 група	2 група	t	p
Власний престиж	6,55 ± 1,24	6,83 ± 0,98	0,51	-
Матеріальне положення	6,40 ± 1,03	7,50 ± 1,22	2,17	0,05
Креативність	6,35 ± 1,83	7,33 ± 1,03	1,22	-
Соціальний контакт	6,50 ± 1,47	7,17 ± 1,47	1,01	-
Особистий розвиток	6,80 ± 1,66	7,33 ± 1,03	0,72	-
Досягнення	6,75 ± 1,19	7,50 ± 1,38	1,29	-
Духовна задоволеність	7,75 ± 1,76	7,00 ± 0,00	1,00	-
Індивідуальність	3,85 ± 3,67	1,13 ± 3,27	1,91	0,05

З таблиці 5 ми можемо сказати, що майбутні правоохоронці першої групи дослідження мають високі показники за такими термінальними цінностями як духовна задоволеність ($7,75 \pm 1,76$), особистий розвиток ($6,80 \pm 1,66$) та досягнення ($6,75 \pm 1,19$). А у другій групі вираженими є досягнення ($7,50 \pm 1,38$) та матеріальне положення ($7,50 \pm 1,22$). Такі дані вказують на те, що в сфері захоплення жінки більше прагнуть ставити конкретні цілі та досягати їх а також в свій вільний час займатися тим, що може принести матеріальну користь. А чоловіки прагнуть використати своє хобі для кращої реалізації своїх потенційних можливостей та мати таке захоплення, якому можна віддати весь вільний час, намагаючись глибше проникнути в сам предмет захоплення.

На рівні статистичної значимості ($p \leq 0,05$) встановлено, що для жінок майбутніх правоохоронців більш значимими у сфері захоплень є матеріальне положення ($7,50 \pm 1,22 > 6,40 \pm 1,03$) а для чоловіків індивідуальність ($3,85 \pm 3,67 > 1,13 \pm 3,27$) (див. табл. 5). Іншими словами, у сфері захоплень жінки більше зацікавлені в свій вільний час займатися тим,

що може принести матеріальну користь, а чоловіки в свою чергу за допомогою захоплень підкреслюють та виражають свою індивідуальність.

Реалізація поставленої мети та виконання завдань дослідження дало можливість отримати теоретичні та емпіричні результати, аналіз яких дозволяє зробити наступні висновки:

1. Ціннісні орієнтації складають ядро життєвої перспективи і виконують функцію регулювання поведінки особистості в цілому і бачення власних перспектив зокрема.

2. Визначено, що у професійній сфері правоохоронця жінки більш схильні проявляти креативність та індивідуальність ніж чоловіки. А чоловіки опираються на духовну задоволеність від процесу професійної діяльності. Крім того, у професійній сфері жінки більше прагнуть до постановки й рішення певних завдань та завоювання власного визнання шляхом дотримання встановлених вимог ніж чоловіки.

3. З'ясовано, що у сфері навчання та освіти жінки майбутні правоохоронці прагнуть досягати поставленої мети та розвиватися і за рахунок цього підвищувати власне матеріальне положення. А чоловіки більше зацікавлені в отриманні духовного задоволення від процесу навчання.

4. Діагностовано, що у сфері сімейного життя жінки майбутні правоохоронці прагнуть змінити на краще різні особливості власного характеру. А чоловіки прагнуть до покращення рівня матеріального достатку своєї сім'ї.

5. Визначено, що у сфері суспільного життя жінки майбутні правоохоронці більше прагнуть до морального задоволення від процесу власної громадської діяльності. А чоловіки прагнуть реалізувати свою соціальну спрямованість через активне громадське життя.

6. Зафіксовано, що у сфері захоплення жінки майбутні правоохоронці більше прагнуть ставити конкретні цілі та досягати їх. А чоловіки прагнуть використати власне хобі для кращої реалізації своїх потенційних можливостей.

Література

1. Абульханова К.А. Время личности и время жизни / К.А. Абульханова, Т.Н. Березина. – СПб. : Алетейя, 2001. – 304 с.

2. Василькова О.В. Усвідомлення життєвої перспективи як шлях до подолання футурошоку: постановка проблеми / О.В. Василькова // Вісн. Харк. ун-ту. Сер. Психологія. – 2002. – № 550. – С. 33–36.

3. Головаха Е.И. Психологическое время личности / Е.И. Головаха, А.А. Кроник. – 2-е изд., испр. и дополн. М., Смысл, 2008. – 267 с.
4. Коржова Е.Ю. Психологія життєвих орієнтацій людини / Е.Ю. Коржова. – СПб. : РХГА, 2006. – 382 с.
5. Нюттен Ж. Мотивация, действие и перспектива будущего / Ж. Нюттен ; пер. с англ. Е.Ю. Патяевой, Н.Н. Толстых, В.И. Шевяховой ; под ред. Д.А. Леонтьева. – М. : Смысл, 2004. – 608 с.
6. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. – К.: “К.І.С.”, 2004. – 536 с.
7. Психология : словарь / подобщ. ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Политиздат, 1990. – 494 с.
8. Рубінштейн С.Л. Основи загальної психології / С.Л. Рубінштейн. – СПб.: Пітер, 2007. – 720 с.
9. Рудь Г.В. Особливості впливу гендерних відмінностей на процес формування життєвих перспектив юнацтва в період трансформації суспільства / Г.В. Рудь // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. - Серія психологічна, 2 (2) 2012. – С. 240-249.
10. Сохань Л. В. Жизненный путь личности / Л.В. Сохань. – К. : Наукова думка, 1987 – 321с.
11. Титаренко Т.М. Життєві завдання особистості як соціально-психологічний чинник моделювання майбутнього / Т.М. Титаренко // Наук. студії із соц. та політ. психол. : Зб. статей. – 2007. – Вип. 16 (19). – С. 304–311.
12. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності / Т.М. Титаренко. – К.: Либідь, 2003. – 376 с.
13. Ткалич М. Г. Гендерна психологія: навчальний посібник / М. Г. Ткалич. – К.: Академвидав, 2011. – 248 с.
14. Франкл В. Человек в поисках смысла / В. Франкл. – М.: Прогресс, 1990. – 366 с.
15. Ямницький В.М.Розвиток життєвої активності особистості: теорія та експеримент: монографія / В.М. Ямницький. – Одеса: ПНЦ АПН України – СВД Черкасов М.П., 2006. – 362 с.